

Røgfri nikotinprodukter

Sundheds- og sygelighedsundersøgelsen 2021

Anne Illemann Christensen
Heidi Amalie Rosendahl Jensen
Sofie Rossen Møller
Michael Davidsen
Ola Ekholm

Røgfri nikotinprodukter

Sundheds- og sygelighedsundersøgelsen 2021

Anne Illemann Christensen
Heidi Amalie Rosendahl Jensen
Sofie Rossen Møller
Michael Davidsen
Ola Ekholm

Copyright © 2023
Statens Institut for Folkesundhed,
SDU

Uddrag, herunder figurer og tabeller,
er tilladt mod tydelig gengivelse.

Elektronisk udgave: ISBN 978-87-7899-590-2

Statens Institut for Folkesundhed, SDU
Stu­diestræde 6
1455 København K
www.sdu.dk/sif

Rapporten kan downloades fra
www.sdu.dk/sif

Røgfri nikotinprodukter

Formålet med denne rapport er at belyse brugen af røgfri nikotinprodukter ud fra selvrapporterede oplysninger fra en repræsentativ spørgeskemaundersøgelse i den voksne danske befolkning på 16 år eller derover (Sundheds- og sygelighedsundersøgelsen, SUSY). Undersøgelsen er gennemført i februar, marts, april og maj 2021. Dette er én ud af en række temarapporter på baggrund af samme undersøgelse.

Baggrund

Snus, tyggetobak og nikotinposer er eksempler på såkaldt røgfri nikotinprodukter. Disse produkter minder meget om hinanden og kan derfor let forveksles. Snus og tyggetobak er tobak, der er løst eller doseret i små portionsposer. Nikotinposer er et snuslignende produkt, som dog ikke indeholder tobak. Det er ulovligt at markedsføre og sælge snus i Danmark. Dog er det lovligt at importere snus til privat brug. Nikotinposer kan købes på samme vis som almindelige cigaretter og er i loven defineret som tobakssurrogater. Der gælder eksempelvis reklameforbud og forbud mod salg til mindreårige. Derudover skal nikotinposer også have advarselstekster på emballagen. Endeligt inkluderer røgfri skoletid også nikotinposer. Dog omfattes nikotinposer ikke af smagsstofforbuddet, der gælder for fx cigaretter (kun tobakssmag) og e-cigaretter (kun tobaks- eller mentolsmag). Derudover har nikotinposer heller ikke regulering i forhold til standardiseret indpakning. Helbredseffekterne ved brug af røgfri nikotinprodukter varierer fra produkt til produkt [1, 2].

Det er dokumenteret, at brug af røgfri nikotinprodukter øger sandsynligheden for at påbegynde cigaretrykning og indtag af andre rusmidler [1, 3]. Røgfri nikotinprodukter kan virke attraktivt for især børn og unge, da produkterne ofte er tilsat smagsstoffer af fx pebermynte eller noget sødt. De kan være nemmere at bruge i situationer, hvor man ikke må bruge tobaks- og eller nikotinprodukter, fx på skoler og uddannelsesinstitutioner, da brugen er nemmere at skjule. Derfor kan røgfri nikotinprodukter være med til at øge den generelle eksponering af tobak og nikotin samt fastholde personer, der ryger, i deres nikotinafhængighed [1, 2, 4].

Der er således brug for mere viden om den danske befolknings forbrug af røgfri nikotinprodukter. Ungdommen er både en periode med øget risiko for at blive afhængig af nikotin og en særligt sensitiv periode for varige skadeeffekter af nikotin, navnlig på hjernens udvikling. Det er derfor særligt vigtigt at følge unges forbrug. Dette vil give en større forståelse for produkternes indflydelse på folkesundheden samt viden om, hvor der skal sættes ind i forhold til forebyggelse af nikotinafhængighed blandt unge.

Metode

Brugen af røgfri nikotinprodukter er i nærværende undersøgelse belyst ved at spørge borgerne, om de bruger snus, tyggetobak, skrå, tobakspastiller, nikotinposer eller lignende, der placeres under læben. Spørgsmålet om røgfri nikotinprodukter er medtaget for første gang i 2021. Det er derfor ikke muligt at sammenligne med tidligere undersøgelser. For en uddybende beskrivelse af materiale og metode i SUSY-2021, se [5].

Resultaterne i denne rapport skal ses i lyset af, at data er indsamlet i februar, marts, april og maj 2021, hvor der i forbindelse med håndteringen af COVID-19-pandemien var indført en række midlertidige tiltag og restriktioner i Danmark. Dette kan have haft en indflydelse på resultaterne.

Brug af røgfri nikotinprodukter

Tabel 1 viser svarfordelingen for spørgsmålet om, hvorvidt man bruger snus, tyggetobak, skrå, tobakspastiller, nikotinposer eller lignende, der placeres under læben, blandt mænd og kvinder i aldersgruppen 16-44 år. Det fremgår af tabel 1, at andelen, der benytter røgfri nikotinprodukter hver dag, er størst blandt de 16-24-årige mænd (8,6 %). Andelen, der aldrig har brugt disse produkter, stiger med stigende alder for både mænd og kvinder.

Tabel 1. Brug af røgfri nikotinprodukter blandt mænd og kvinder i forskellige aldersgrupper. 16-44 år. 2021. Procent

	16-24 år	25-34 år	35-44 år	Alle
Mænd				
Ja, hver dag	8,6	3,8	1,7	4,9
Ja, mindst én gang om ugen	2,0	0,8	0,7	1,2
Ja, sjældnere end hver uge	2,2	1,1	0,0	1,2
Nej, men jeg har brugt det tidligere	4,8	4,1	1,2	3,6
Nej, men jeg har prøvet det (én eller få gange)	18,2	17,0	6,7	14,8
Nej, jeg har aldrig brugt det	64,2	73,3	89,7	74,3
I alt	100,0	100,0	100,0	100,0
Antal svarpersoner	417	363	434	1.214
Kvinder				
Ja, hver dag	2,9	1,7	0,1	1,6
Ja, mindst én gang om ugen	0,9	0,1	0,0	0,3
Ja, sjældnere end hver uge	1,0	0,3	0,0	0,4
Nej, men jeg har brugt det tidligere	1,5	0,8	0,5	0,9
Nej, men jeg har prøvet det (én eller få gange)	17,7	9,4	2,5	10,0
Nej, jeg har aldrig brugt det	76,1	87,7	96,9	86,7
I alt	100,0	100,0	100,0	100,0
Antal svarpersoner	602	647	653	1.902

Sundheds- og sygelighedsundersøgelsen 2021

Sundhedsadfærd, svær overvægt og brug af røgfri nikotinprodukter

I tabel 2 er brugen af røgfri nikotinprodukter blandt personer i alderen 16-44 år opdelt på personer, der ryger eller tidligere har røget. Det fremgår af tabellen, at andelen, der anvender røgfri nikotinprodukter mindst én gang ugentligt, er størst blandt personer, der ryger ugentligt eller sjældnere end hver uge (15,0 %), og mindst blandt personer, som ryger dagligt (1,5 %) og blandt personer, som aldrig har røget (1,5 %).

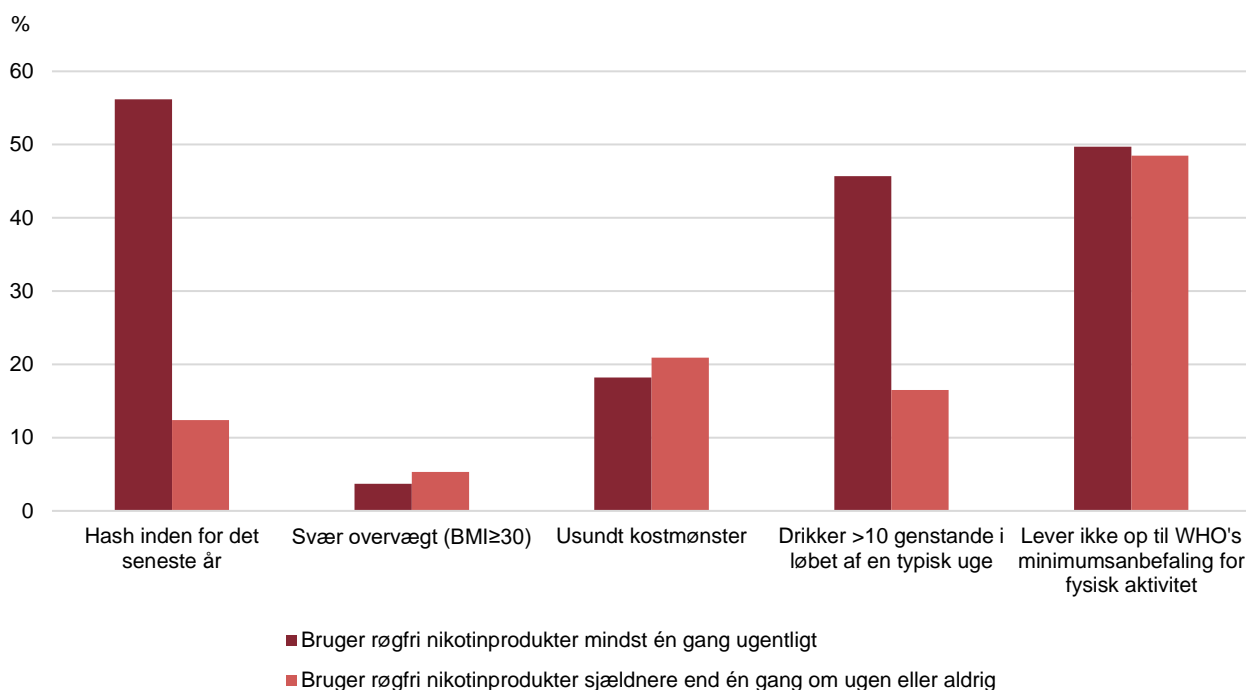
Tabel 2. Brug af røgfri nikotinprodukter fordelt på rygevaner (undtaget e-cigaretter) blandt personer i alderen 16-44 år. Procent

	Ryger dagligt	Ryger ugentligt eller sjældnere	Er holdt op med at ryge	Har aldrig røgt
Bruger røgfri nikotinprodukter mindst én gang ugentligt	1,5	15,0	9,1	1,5
Bruger røgfri nikotinprodukter sjældnere end én gang om ugen eller aldrig	98,5	85,0	90,9	98,5
I alt	100,0	100,0	100,0	100,0
Antal svarpersoner	290	225	583	2.014

Sundheds- og sygelighedsundersøgelsen 2021

I figur 1 ses forekomsten af udvalgte indikatorer for sundhedsadfærd og svær overvægt fordelt efter, hvorvidt svarpersonerne angiver, at de mindst én gang om ugen bruger røgfri nikotinprodukter.

Det fremgår, at blandt personer i alderen 16-24 år, der bruger røgfri nikotinprodukter mindst én gang om ugen, er der en større andel, der har røget hash inden for det seneste år, og som har drukket mere end 10 genstande i løbet af en typisk uge, sammenlignet med personer, der sjældnere end én gang om ugen eller aldrig. For de øvrige indikatorer ses ingen nævneværdig forskel.

Figur 1. Andel med udvalgte indikatorer for sundhedsadfærd og svær overvægt fordelt efter, om man mindst én gang om ugen bruger røgfri nikotinprodukter. 16-24 år. Procent

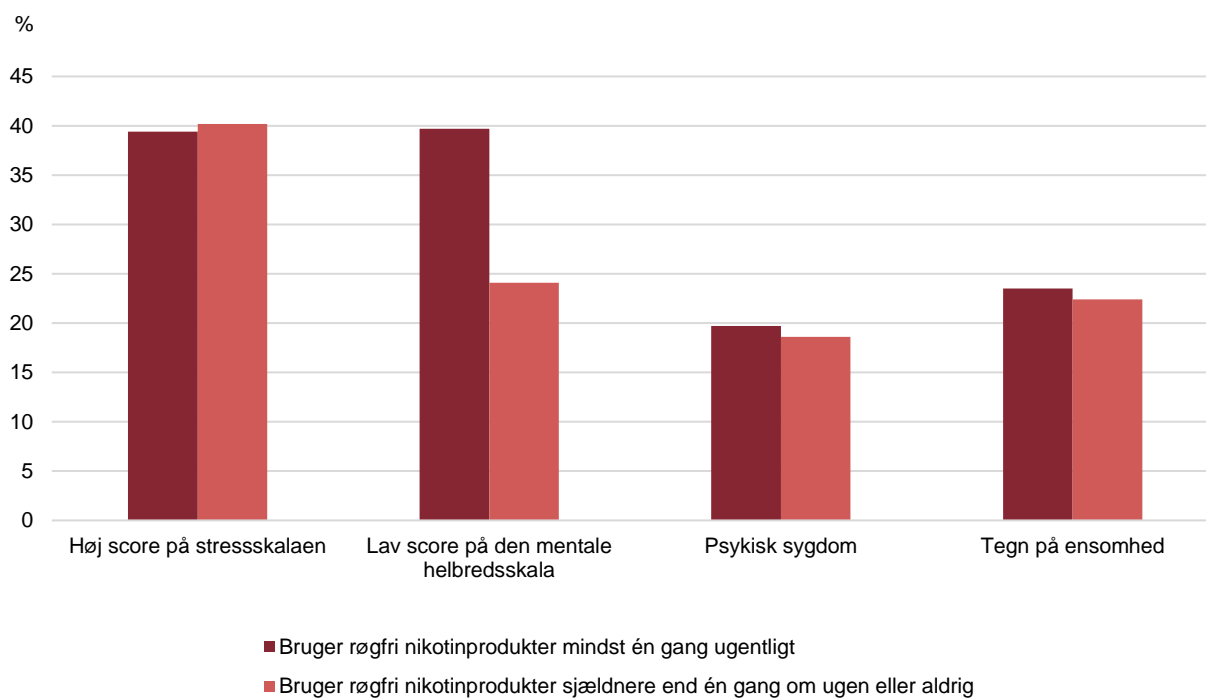
Sundheds- og sygelighedsundersøgelsen 2021

Mental sundhed og brug af røgfri nikotinprodukter

Ud over sundhedsadfærd og svær overvægt kan brug af røgfri nikotinprodukter hænge sammen med mental sundhed [1]. Figur 2 viser forekomsten af udvalgte indikatorer for mental sundhed fordelt efter, hvorvidt svarpersonerne angiver, de mindst én gang om ugen bruger røgfri nikotinprodukter. For en uddybende beskrivelse af indikatorerne for mental sundhed, se følgende reference [6].

Det ses af figurerne, at der er en større andelen, der har en lav score på den mentale helbreds-skala, blandt personer der mindst én gang om ugen bruger røgfri nikotinprodukter, sammenlignet med personer, der anvender røgfri nikotinprodukter sjældnere end én gang om ugen eller aldrig. For de øvrige indikatorer ses ingen nævneværdig forskel.

Figur 2. Andel med udvalgte indikatorer for mental sundhed fordelt efter, om man mindst én gang om ugen bruger røgfri nikotinprodukter. 16-24 år. 2021. Procent

Sundheds- og sygelighedsundersøgelsen 2021

Referencer

1. Vestbo J, et al., *Nikotinbrug blandt børn og unge — Konsekvenser og forebyggelse*. København. Vidensråd for forebyggelse, 2022
2. Pedersen MT, Lund L, and B. LS, *Brug af røgfri nikotinprodukter blandt unge. §RØG – en undersøgelse af forbrug af snus, tyggetobak og nikotinposer*. København. Sundhedsstyrelsen, 2022
3. Al Oweini, D., M. Jawad, and E.A. Akl, *The association of waterpipe tobacco smoking with later initiation of cigarette smoking: a systematic review and meta-analysis exploring the gateway theory*. *Tob Control*, 2019.
4. Hatsukami, D.K., C. Lemmonds, and S.L. Tomar, *Smokeless tobacco use: harm reduction or induction approach?* *Prev Med*, **38**(3): p. 309-17, 2004.
5. Jensen HAR, et al., *Materiale og metode. Sundheds- og sygelighedsundersøgelsen 2021*. København. Statens Institut for Folkesundhed, SDU, 2022
6. Jensen HAR, et al., *Danskernes sundhed – Den Nationale Sundhedsprofil 2021*. København. Sundhedsstyrelsen, 2022